

**PROGRAM KSZTAŁCENIA KURSU SPECJALISTYCZNEGO
OPIEKA PIEŁĘGNIARSKA NAD DZIEĆMI ZE SCHORZENIAMI
OTORYNOLARYNGOLOGICZNYMI**

Program przeznaczony dla pielęgniarek

Program został zatwierdzony przez Ministra Zdrowia w dniu 19.06.2013r.

uwzględnia:

1. Aktualizację programów szkoleń specjalizacyjnych, kursów kwalifikacyjnych i kursów specjalistycznych w obszarze miejsca realizacji stażu zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 maja 2012r. w sprawie systemu resortowych kodów identyfikacyjnych oraz szczegółowego sposobu ich nadawania (Dz. U. poz. 594), zatwierdzoną przez Ministra Zdrowia w dniu 31.08.2017 r.

**PROGRAM PRZYGOTOWANY W CENTRUM KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO
PIEŁĘGNIAREK I POŁOŻNYCH PRZEZ ZESPÓŁ PROGRAMOWY W SKŁADZIE:**

lic. piel. Jolanta Rączka

Samodzielny Publiczny Dziecięcy
Szpital Kliniczny
Warszawa

mgr piel. Iwona Siniło

Uniwersytecki Dziecięcy Szpital Kliniczny
im. L. Zamenhofa
Klinika Otolaryngologii
Białystok

dr n. med. Artur Niedzielski

Uniwersytet Medyczny
Katedra i Klinika Otolaryngologii Dziecięcej,
Foniatry i Audiologii
Lublin

RECENZENCI PROGRAMU

prof. dr hab. Grażyna Mielnik-Niedzielska

Konsultant Krajowy w dziedzinie
otorynaryngologii dziecięcej
Katedra i Klinika Otolaryngologii Dziecięcej,
Foniatry i Audiologii
Uniwersytetu Medycznego
Lublin

dr n. med. Krystyna Piskorz-Ogórek

Konsultant Krajowy w dziedzinie pielęgniarstwa
pediatrycznego
Wojewódzki Specjalistyczny Szpital Dziecięcy
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
Wydział Nauk Medycznych
Katedra Pielęgniarstwa
Olsztyn

Program opracowany w porozumieniu z Naczelną Radą Pielęgniarek i Położnych

Program zatwierdził Minister Zdrowia

**AKTUALIZACJA zatwierdzona przez Ministra Zdrowia w dniu 31.08.2017r.
PRZYGOTOWANA PRZEZ ZESPÓŁ ds. EWALUACJI W SKŁADZIE**

- 1. dr hab. n. hum. Maria Kózka, prof. UJ** – Konsultant Krajowy w dziedzinie pielęgniarstwa
- 2. dr n. o zdr. Grażyna Wójcik** – Prezes Polskiego Towarzystwa Pielęgniarskiego
- 3. mgr Sabina Wiatkowska** – Przewodnicząca Komisji Nauki, Kształcenia i Rozwoju Zawodowego w Naczelnej Radzie Pielęgniarek i Położnych

Powołany Zarządzeniem Nr 32/17 Dyrektora Centrum Kształcenia Podyplomowego Pielęgniarek i Położnych z dnia 19 maja 2017 r. w sprawie powołania zespołu do spraw ewaluacji programów szkoleń specjalizacyjnych, kursów kwalifikacyjnych i kursów specjalistycznych w obszarze miejsca realizacji stażu zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 maja 2012 r. w sprawie systemu resortowych kodów identyfikacyjnych oraz szczegółowego sposobu ich nadawania (Dz. U. poz. 594).

ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

Rodzaj kształcenia

Kurs specjalistyczny jest to rodzaj kształcenia, który zgodnie z ustawą z dnia 15 lipca 2011r. *o zawodach pielęgniarki i położnej* (Dz. U. Nr 174, poz. 1039 z późn. zm.) ma na celu uzyskanie przez pielęgniarkę wiedzy i umiejętności do wykonywania określonych czynności zawodowych przy udzielaniu świadczeń pielęgnacyjnych, zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych lub rehabilitacyjnych.

Cel kształcenia

Pielęgniarka sprawuje opiekę nad dzieckiem* ze schorzeniami otorynolaryngologicznymi oraz prowadzi profilaktykę i edukację zdrowotną.

Czas kształcenia

Łączna liczba godzin przeznaczonych na realizację programu kształcenia kursu specjalistycznego *Opieka pielęgniarska nad dziećmi ze schorzeniami otorynolaryngologicznymi* wynosi **120** godzin dydaktycznych, w tym:

zajęcia teoretyczne – **50** godzin,
zajęcia praktyczne – **70** godzin.

Sposób organizacji

Za przebieg i organizację kursu specjalistycznego odpowiedzialny jest organizator kształcenia.

Planując realizację kursu organizator powinien:

1. Opracować program kształcenia zajęć praktycznych.
2. Opracować regulamin organizacyjny kursu specjalistycznego, który w szczególności określa:
  - organizację,
  - zasady i sposób naboru osób,
  - prawa i obowiązki osób uczestniczących,
  - zakres obowiązków wykładowców i innych osób prowadzących nauczanie teoretyczne i szkolenie praktyczne,
  - zasady przeprowadzenia egzaminu końcowego.
3. Powołać kierownika kursu specjalistycznego.
Do zadań kierownika kursu oprócz zadań określonych w przepisach ministra zdrowia z tego zakresu powinno należeć:
  - współdecydowanie o doborze kadry dydaktycznej,
  - przedstawienie uczestnikom kursu: celu, programu i organizacji szkolenia,
  - ocenianie placówek szkolenia praktycznego wg specyfiki i organizacji zajęć,
  - pomaganie w rozwiązywaniu problemów,
  - udzielanie indywidualnych konsultacji uczestnikom kursu,
  - zbieranie i analizowanie opinii o przebiegu kursu.
4. Przeprowadzić postępowanie kwalifikacyjne.
5. Powołać kadrę dydaktyczną posiadającą kwalifikacje określone w programie kursu.
6. Powołać w uzgodnieniu z kierownikiem kursu opiekunów szkolenia praktycznego, którzy powinni być merytorycznymi pracownikami placówek, w których odbywa się szkolenie praktyczne.

Do zadań opiekuna szkolenia praktycznego należy:

---

* Ilekroć w programie jest mowa o „dziecku”, należy przez to rozumieć populację wieku rozwojowego.

- instruktaż wstępny (zapoznanie z celem szkolenia praktycznego z organizacją pracy, wyposażeniem placówki, jego personelem, zakresem udzielanych świadczeń i in.),
  - instruktaż bieżący (organizacja i prowadzenie zajęć, kontrola nad ich prawidłowym przebiegiem, pomoc w rozwiązywaniu problemów i in.),
  - instruktaż końcowy (omówienie i podsumowanie zajęć, zaliczenie świadczeń zdrowotnych określonych w programie kształcenia, ocena uzyskanych wiadomości i umiejętności).
7. Zapewnić bazę dydaktyczną do szkolenia teoretycznego, dostosowaną do liczby uczestników kursu.
  8. Zaprojektować, w odniesieniu do poszczególnych modułów, środki dydaktyczne oraz formy zajęć, ze szczególnym uwzględnieniem form aktywizujących.
  9. Wskazać literaturę do poszczególnych modułów uwzględniając kryterium aktualności i adekwatności doboru do treści nauczania.
  10. Dobierać placówki stażowe zgodnie z planem nauczania, w których możliwe będzie zdobywanie umiejętności niezbędnych do wykonywania określonych świadczeń zdrowotnych.
  11. Posiadać wewnętrzny system monitorowania jakości kształcenia.

Sposób sprawdzania efektów nauczania

W toku realizacji programu kształcenia przewiduje się ocenianie:

1. Bieżące - rozumiane jako zaliczanie poszczególnych modułów (sprawdzenie stopnia opanowania wiedzy i umiejętności będących przedmiotem nauczania teoretycznego i praktycznego, w tym świadczeń zdrowotnych przewidzianych w programie kształcenia). Warunki zaliczania ustala wykładowca/opiekun szkolenia praktycznego, w porozumieniu z kierownikiem kursu specjalistycznego.
2. Końcowe - egzamin teoretyczny i/lub praktyczny złożony przed komisją egzaminacyjną powołaną przez organizatora kształcenia podyplomowego.

Wykaz umiejętności będących przedmiotem kształcenia

W wyniku realizacji programu kształcenia kursu specjalistycznego *Opieka pielęgniarska nad dziećmi ze schorzeniami otorynolaryngologicznymi* pielęgniarka powinna:

- 1) scharakteryzować ostre i przewlekłe schorzenia otorynolaryngologiczne u dzieci,
- 2) omówić grupy leków stosowanych w otorynolaryngologii dziecięcej ze szczególnym uwzględnieniem leków miejscowo działających,
- 3) przeprowadzić wywiad chorobowy i ustalić diagnozę pielęgniarską, rozpoznać problemy pielęgnacyjne dziecka ze schorzeniami otorynolaryngologicznymi; ustalić plan opieki, realizować zaplanowane działania oraz oceniać uzyskane wyniki,
- 4) zapewnić dziecku potrzebę bezpieczeństwa, eliminując poczucie lęku i dolegliwości związane z chorobą,
- 5) komunikować się z dzieckiem, w tym dzieckiem niedosłyszącym oraz z jego rodzicami/opiekunami,
- 6) przygotować dziecko do badań diagnostycznych (w tym endoskopowych i audiologicznych) wykonywanych w otorynolaryngologii dziecięcej, sprawować opiekę nad dzieckiem w trakcie i po badaniu,
- 7) prawidłowo postępować z materiałem pobranym do badań mikrobiologicznych, histopatologicznych i innych,
- 8) ocenić wstępnie wynik badania radiologicznego i rynomanometrycznego nosa

- i zatok przynosowych,
- 9) wykonać badanie akumetryczne słuchu,
  - 10) wykonać badania stroikowe i dokonać wstępnej oceny wyniku badania,
  - 11) rozpoznać objawy nagłego zagrożenia zdrowotnego u dziecka i podjąć działania resuscytacyjne,
  - 12) udzielić pierwszej pomocy w krwawieniach z nosa i nosogardła, w urazach małżowiny usznej i krwawieniu z ucha, w urazach jamy ustnej, gardła i przełyku oraz w przypadku zaaspirowania ciała obcego do dróg oddechowych i górnego odcinka przewodu pokarmowego,
  - 13) przygotować dziecko do zabiegów otorynolaryngologicznych i zapewnić mu opiekę w trakcie i po badaniu,
  - 14) sprawować opiekę okołoperacyjną nad dzieckiem, prowadzić postępowanie przeciwbólowe i zapobiegać powstawaniu powikłań,
  - 15) sprawować opiekę nad dzieckiem po operacji usznej, w tym monitorować prawidłowe działanie drenażu oraz obserwować w kierunku zaburzeń równowagi oraz bólu głowy i okolicy ucha,
  - 16) wykonać opatrunek ucha zewnętrznego,
  - 17) współuczestniczyć w rehabilitacji dziecka ze schorzeniami narządu słuchu,
  - 18) sprawować opiekę okołoperacyjną nad dzieckiem ze schorzeniami nosa i zatok, w tym obserwować w kierunku krwawienia i aspiracji krwi do dróg oddechowych i pokarmowych,
  - 19) wykonywać opatrunki zewnętrzne po zabiegach operacyjnych w obrębie nosa,
  - 20) omówić i wykonać zabiegi fizykoterapeutyczne w chorobach nosa i zatok przynosowych,
  - 21) sprawować opiekę nad dzieckiem po operacji w obrębie jamy ustnej, gardła i przełyku,
  - 22) sprawować opiekę nad dzieckiem po zabiegach w obrębie krtani i dolnego odcinka dróg oddechowych,
  - 23) ocenić charakter i nasilenie zaburzeń oddechowych (duszność, kaszel) oraz zapewnić dziecku właściwą opiekę pielęgnacyjną,
  - 24) omówić zastosowanie terapii wziewnej w otorynolaryngologii dziecięcej i wykonać zabieg inhalacji i nebulizacji,
  - 25) zapewnić opiekę pielęgniarstwa dziecku z rurką tracheotomijną,
  - 26) wymieniać rurkę tracheotomijną,
  - 27) prowadzić tlenoterapię,
  - 28) prowadzić rehabilitację oddechową,
  - 29) sprawować opiekę nad dzieckiem po zabiegach w obrębie szyi i węzłów chłonnych,
  - 30) rozpoznać problemy pielęgnacyjne dziecka ze schorzeniami otorynolaryngologicznymi leczonego zachowawczo, realizować świadczenia zdrowotne w oparciu o opracowany plan opieki,
  - 31) rozpoznawać problemy żywieniowe u dzieci ze schorzeniami otorynolaryngologicznymi i dostosować sposoby sposobów oraz technikę karmienia w zależności od stanu dziecka oraz schorzenia,
  - 32) prowadzić edukację dziecka z tracheostomią oraz jego rodziców/opiekunów w zakresie sprawowania opieki w warunkach domowych,
  - 33) prowadzić edukację rodziców/opiekunów w zakresie zapobiegania wypadkom, urazom oraz aspiracji ciał obcych do dróg oddechowych oraz górnego odcinka przewodu pokarmowego,
  - 34) przygotować rodziców/opiekunów do prawidłowego postępowania poszpitalnego, zwrócić uwagę na możliwość wystąpienia późnych powikłań pooperacyjnych.

PLAN NAUCZANIA

Lp.	Moduł	Teoria (liczba godzin)	Staż		Łączna liczba godzin
			Placówka	Liczba godzin	
I	Pielęgnowanie dziecka w schorzeniach narządu słuchu i równowagi	10	Pracownia badań słuchu Oddział otorynolaryngologii dziecięcej	14 56	120
II	Pielęgnowanie dziecka w ostrych i przewlekłych schorzeniach nosa i zatok przynosowych	10			
III	Pielęgnowanie dziecka w schorzeniach jamy ustnej, gardła i przełyku	12			
IV	Pielęgnowanie dziecka w ostrych i przewlekłych schorzeniach krtani i dolnych dróg oddechowych	12			
V	Pielęgnowanie dziecka w schorzeniach szyi	6			
Łączna liczba godzin		50		70	120

PROGRAM NAUCZANIA**MODUŁ I PIEŁĘGNOWANIE DZIECKA W SCHORZENIACH NARZĄDU SŁUCHU I RÓWNOWAGI****Cel modułu**

Pielegniarka sprawuje opiekę nad dzieckiem ze schorzeniami narządu słuchu i równowagi oraz współuczestniczy w procesie rehabilitacji.

Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) scharakteryzować jakie miejsce w medycynie klinicznej zajmuje otologia i audiologia,
- 2) omówić budowę narządu słuchu i równowagi oraz jego funkcję,
- 3) przedstawić fizjologię narządu słuchu i równowagi, w tym omówić drogę słuchową oraz udział narządu przedsionkowego w układzie równowagi,
- 4) omówić etiopatogenezę chorób i urazów ucha zewnętrznego,

- 5) omówić etiopatogenezę ostrego i przewlekłego zapalenia ucha środkowego,
- 6) omówić przyczyny niedosłuchu oraz zaburzeń równowagi,
- 7) przeprowadzić wywiad chorobowy i ustalić diagnozę pielęgniarską, rozpoznać problemy pielęgnacyjne dziecka ze schorzeniami narządu słuchu i równowagi; ustalić plan opieki, realizować zaplanowane działania oraz oceniać uzyskane wyniki,
- 8) omówić badania diagnostyczne narządu słuchu i równowagi,
- 9) wykonać badanie akumetryczne słuchu,
- 10) wykonać badania stroikowe i dokonać wstępnej oceny wyniku badania,
- 11) przygotować pacjenta do opatrunku usznego,
- 12) wykonać opatrunek ucha zewnętrznego,
- 13) przygotować dziecko do operacji usznej,
- 14) sprawować opiekę nad dzieckiem po operacji usznej, w tym monitorować prawidłowe działanie drenażu oraz obserwować w kierunku zaburzeń równowagi oraz bólu głowy i okolicy ucha,
- 15) udzielić pierwszej pomocy w urazach małżowiny usznej i w krwotoku z ucha zewnętrznego,
- 16) omówić zasady postępowania z ciałem obcym ucha,
- 17) omówić przedsionkowe i centralne przyczyny oczopląsu,
- 18) współuczestniczyć w procesie rehabilitacji dzieci ze schorzeniami słuchu,
- 19) komunikować się z dzieckiem niedosłyszącym.

Treści nauczania

- 1. Anatomia i fizjologia narządu słuchu i równowagi** **1h**
- 2. Ostre i przewlekłe stany dotyczące narządu słuchu i równowagi (etiologia, patofizjologia, objawy, leczenie)** **2h**
  - 1) Urazy małżowiny usznej;
  - 2) Stany zapalne ucha zewnętrznego;
  - 3) Krwaki, ropień małżowiny usznej;
  - 4) Ciała obce w uchu;
  - 5) Krwawienia z ucha;
  - 6) Ostre zapalenie ucha środkowego;
  - 7) Perforacja błony bębenkowej;
  - 8) Uraz akustyczny;
  - 9) Nagła głuchota;
  - 10) Zapalenie wyrostka sutkowatego;
  - 11) Przewlekłe schorzenia narządu słuchu (wyciek z ucha);
  - 12) Oczopląs;
  - 13) Zawroty głowy;
  - 14) Najczęstsze choroby nerwów czaszkowych:
    - a) neuralgia nerwu trójdzielnego,
    - b) porażenie Bella, urazy czaszkowe (złamanie kości skroniowej), powikłanie ostrego i przewlekłego ucha,
    - c) wrodzone porażenie nerwów krtaniowych, jatrogenne uszkodzenie nerwów krtaniowych (podczas intubacji, zabiegów chirurgicznych na szyi);
  - 15) Choroby nowotworowe narządu słuchu.
- 3. Podstawy diagnostyki narządu słuchu i równowagi** **2h**
  - 1) Diagnostyka mikrobiologiczna;
  - 2) Diagnostyka audiologiczna:
    - a) badanie akumetryczne,
    - b) próby stroikowe,
    - c) badania otoemisji akustycznej,
    - d) badanie audiometrii tonalnej,

e) badanie impedancyjne.

4. Opieka okołoperacyjna w chorobach narządu słuchu u dzieci 3h

- 1) Przygotowanie pacjenta do zabiegu operacyjnego:
  - a) przygotowanie psychiczne,
  - b) przygotowanie fizyczne;
- 2) Postępowanie z pacjentem po operacji usznej:
  - a) monitorowanie prawidłowości działania drenażu,
  - b) obserwacja w kierunku zaburzeń równowagi,
  - c) obserwacja w kierunku bólu głowy i okolicy ucha.

5. Pielęgnacja i rehabilitacja dziecka ze schorzeniami narządu słuchu i równowagi leczonego zachowawczo i przewlekle z różnego rodzaju stopniem niedosłuchu – zasady komunikowania się z dzieckiem niedosłyszającym: możliwości porozumiewania się na piśmie, za pomocą gestów, jeżeli dziecko posługuje się językiem migowym – zapewnienie tłumacza języka migowego. 2h

Kwalifikacje kadry dydaktycznej

Wykładowcami, opiekunami stażu mogą być osoby mające nie mniej niż pięcioletni staż zawodowy w przedmiotowym zakresie i aktualnie udzielające świadczeń zdrowotnych będących przedmiotem kształcenia oraz spełniają, co najmniej jeden z warunków:

1. Posiadają tytuł zawodowy magistra pielęgniarstwa.
2. Posiadają tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa pediatrycznego.
3. Posiadają specjalizację lekarską w dziedzinie otolaryngologii dziecięcej, otolaryngologii, audiologii i foniatrii.
4. Posiadają ukończone studia wyższe na kierunku mającym zastosowanie w ochronie zdrowia lub inne merytoryczne kwalifikacje niezbędne do realizacji wybranych zagadnień tj. protetyk słuchu.

Wskazówki metodyczne

Czas realizacji: 10 godzin dydaktycznych

Metody/formy zajęć: wykład, dyskusja dydaktyczna, prezentacja multimedialna, ćwiczenia, pokaz z instruktazem,

Środki dydaktyczne: rzutnik multimedialny, sprzęt do odtwarzania nośników elektronicznych, algorytmy/standardy/procedury medyczne

MODUŁ II PIEŁĘGNOWANIE DZIECKA W OSTRYCH I PRZEWLEKŁYCH SCHORZENIACH NOSA I ZATOK PRZYNOSOWYCH

Cel modułu

Pielęgniarka sprawuje opiekę nad dziećmi ze schorzeniami nosa i zatok przynosowych.

Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) scharakteryzować rynologię jako dziedzinę medycyny klinicznej,
- 2) omówić budowę i fizjologię nosa i zatok przynosowych,
- 3) omówić etiopatogenezę chorób nosa i zatok przynosowych,
- 4) przeprowadzić wywiad chorobowy i ustalić diagnozę pielęgniarstwa, rozpoznać problemy pielęgnacyjne dziecka ze schorzeniami nosa i zatok przynosowych; ustalić plan opieki, realizować zaplanowane działania oraz oceniać uzyskane wyniki,

- 5) przygotować dziecko do badań endoskopowych, w tym do badania rynologicznego,
- 6) wstępnie ocenić wynik badania radiologicznego i rynomanometrycznego nosa i zatok przynosowych,
- 7) ocenić wstępnie krwawienie z nosa, postępować w krwotokach nosowych oraz przygotować tamponadę nosową,
- 8) sprawować opiekę okołoperacyjną nad dzieckiem ze schorzeniami nosa i zatok, w tym obserwować w kierunku krwawienia i aspiracji krwi do dróg oddechowych i pokarmowych,
- 9) przygotować opatrunki po zabiegach operacyjnych w obrębie zatok przynosowych i nosa,
- 10) wykonywać opatrunki zewnętrzne po zabiegach operacyjnych w obrębie nosa,
- 11) omówić zasady postępowania z ciałami obcymi nosa,
- 12) omówić grupy leków stosowanych w terapii wziewnej chorób nosa i zatok przynosowych,
- 13) podawać leki działające miejscowo (krople, maści),
- 14) omówić zabiegi fizykoterapeutyczne w chorobach nosa i zatok przynosowych,
- 15) przygotować i wykonać inhalację i nebulizację,
- 16) obserwować w kierunku powikłań oczodołowych i wewnątrzczaszkowych zapalenia zatok przynosowych,
- 17) przygotować dziecko do punkcji zatok szczękowych oraz zapewnić mu opiekę w trakcie i po wykonaniu zabiegu.

Treści nauczania

- 1. Anatomia nosa i zatok przynosowych** **1h**
- 2. Diagnostyka chorób nosa i zatok przynosowych** **1h**
  - 1) Diagnostyka mikrobiologiczna;
  - 2) Punkcja diagnostyczna zatok szczękowych;
  - 3) Badania obrazowe (RTG, TK, MRI);
  - 4) Badania endofiberoskopowe;
  - 5) Badania czynnościowe narządu węchu;
  - 6) Badania spirometryczne.
- 3. Ostre i przewlekłe choroby nosa i zatok przynosowych (etiologia, patofizjologia, objawy, leczenie)** **3h**
  - 1) Ciała obce nosa, zatok;
  - 2) Krwawienie z nosa;
  - 3) Krwihak przegrody nosa;
  - 4) Ropień przegrody nosa;
  - 5) Urazy nosa;
  - 6) Ostre zapalenie zatok przynosowych (punkcje);
  - 7) Przewlekłe zapalenie zatok (polipy);
  - 8) Powikłania zapaleń zatok;
  - 9) Nowotwory.
- 4. Przygotowanie pacjenta do zabiegów operacyjnych w obrębie nosa i zatok oraz pielęgnowanie dziecka po zabiegach** **2h**
  - 1) Przygotowanie psychiczne;
  - 2) Przygotowanie fizyczne;
  - 3) Obserwacja w kierunku krwawienia i aspiracji krwi do dróg oddechowych i pokarmowych.
- 5. Opieka pielęgniarska nad pacjentem z chorobami nosa i zatok leczonym zachowawczo** **3h**
  - 1) Obserwacja w kierunku wystąpienia powikłań zapalenia zatok;
  - 2) Podawanie leków działających miejscowo (krople, maści);
  - 3) Zabiegi fizykoterapeutyczne stosowane w chorobach nosa i zatok

przynosowych:

- a) inhalacje,
- b) nebulizacje,
- c) sollux,
- d) diatermia.
- e)

Kwalifikacje kadry dydaktycznej

Wykładowcami, opiekunami stażu mogą być osoby mające nie mniej niż pięcioletni staż zawodowy w przedmiotowym zakresie i aktualnie udzielające świadczeń zdrowotnych będących przedmiotem kształcenia oraz spełniają, co najmniej jeden z warunków:

1. Posiadają tytuł zawodowy magistra pielęgniarstwa.
2. Posiadają tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa pediatrycznego.
3. Posiadają specjalizację lekarską w dziedzinie otolaryngologii dziecięcej, otolaryngologii, audiologii i foniatryi.

Wskazówki metodyczne

Czas realizacji 10 godzin dydaktycznych

Metody/formy zajęć: wykład, dyskusja dydaktyczna, prezentacja multimedialna, ćwiczenia, pokaz z instruktazem,

Środki dydaktyczne: rzutnik multimedialny, sprzęt do odtwarzania nośników elektronicznych, algorytmy/standardy/procedury medyczne

MODUŁ III PIEŁĘGNOWANIE DZIECKA W SCHORZENIACH JAMY USNEJ, GARDŁA I PRZĘŁYKU

Cel modułu

Pielęgniarka sprawuje opiekę nad dziećmi ze schorzeniami jamy ustnej, gardła i przełyku.

Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania pielęgniarka powinna:

- 1) omówić budowę i fizjologię górnego odcinka przewodu pokarmowego,
- 2) omówić etiopatogenezę ostrych i przewlekłych schorzeń jamy ustnej, gardła i przełyku,
- 3) przeprowadzić wywiad chorobowy i ustalić diagnozę pielęgniarstwa, rozpoznać problemy pielęgnacyjne dziecka ze schorzeniami jamy ustnej, gardła i przełyku; ustalić plan opieki, realizować zaplanowane działania oraz oceniać uzyskane wyniki,
- 4) przygotować dziecko do badań i zabiegów diagnostyczno-leczniczych, w tym endoskopowych oraz zapewnić dziecku opiekę w trakcie i po badaniu,
- 5) rozpoznać objawy nagłego zagrożenia zdrowotnego u dziecka i podjąć działania resuscytacyjne,
- 6) omówić zasady postępowania w urazach jamy ustnej, gardła i przełyku,
- 7) wymienić rodzaje ciał obcych jamy ustnej, gardła i przełyku oraz scharakteryzować niebezpieczeństwa związane z zaleganiem ciała obcego,
- 8) sprawować opiekę nad dzieckiem we wczesnym i późnym okresie oparzeniowym,
- 9) omówić wskazania do zabiegu operacyjnego,
- 10) przygotować dziecko do zabiegu operacyjnego w znieczuleniu ogólnym, uwzględniając przygotowanie: psychiczne, fizyczne i farmakologiczne: w trybie pilnym i w trybie planowym,

- 11) omówić zasady opieki nad dzieckiem oraz powikłania w okresie pooperacyjnym,
- 12) sprawować opiekę nad dzieckiem w okresie okołoperacyjnym,
- 13) omówić postępowanie dietetyczne w okresie okołoperacyjnym,
- 14) rozpoznać problemy związane z karmieniem,
- 15) dostosować sposób i technikę karmienia w zależności od stanu dziecka oraz schorzenia,
- 16) omówić działanie i sposób podania stosowanych leków, aplikować leki działające miejscowo w schorzeniach jamy ustnej i gardła,
- 17) wdrażać dziecko i rodziców/opiekunów do właściwej pielęgnacji celem eliminacji niepożądanych objawów schorzeń jamy ustnej, gardła i przełyku,
- 18) sprawować opiekę nad dzieckiem z chorobą nowotworową jamy ustnej, gardła i przełyku: stwarzać dziecku warunki komfortu psychicznego i fizycznego oraz łagodzić dolegliwości związane z chorobą,
- 19) prowadzić edukację rodziców/opiekunów w zakresie zapobiegania wypadkom i urazom oraz aspiracji ciał obcych, wdrażać zasady postępowania sprzyjające zdrowiu i zapobiegające nawrotom choroby,
- 20) przygotować rodziców/opiekunów do prawidłowego postępowania poszpitalnego, zwrócić uwagę na możliwość wystąpienia późnych powikłań pooperacyjnych.

Treści nauczania

- 1. Budowa i fizjologia jamy ustnej, gardła i przełyku** **1h**
- 2. Diagnostyka chorób górnego odcinka przewodu pokarmowego** **2h**
  - 1) Badanie fizykalne (oglądanie, badanie palpacyjne);
  - 2) Badania laboratoryjne i testy diagnostyczne:
    - a) morfologia krwi obwodowej,
    - b) poziom antystreptolizyny,
    - c) białko C-reaktywne,
    - d) układ krzepnięcia,
    - e) amylaza w moczu i surowicy,
    - f) elektrolity: Na, K, Cl i inne,
    - g) testy w kierunku różnicowania infekcji bakteryjnych i wirusowych,
    - h) badania mikrobiologiczne,
    - i) inne;
  - 3) Badanie endoskopowe (faryngoskopia, ezofagoskopia);
  - 4) Diagnostyka obrazowa: RTG, TK, MRI, USG, badania kontrastowe;
  - 5) Badania histopatologiczne;
  - 6) Diagnostyka choroby refluksowej przełyku:
    - a) badanie pH-metryczne,
    - b) scyntygrafia,
    - c) impedancja wewnątrzprzełykowa (MII).
- 3. Ostre i przewlekłe schorzenia jamy ustnej, gardła i przełyku (etiologia, patofizjologia, objawy, leczenie)** **3h**
  - 1) Urazy: rany wargi, podniebienia miękkiego i twardego, błony śluzowej, języka, gardła i przełyku:
    - a) zaopatrzenie ran – zasady postępowania;
  - 2) Choroby jamy ustnej:
    - a) ostre zapalenie migdałków podniebiennych i ich powikłania: naciek okołomigdałkowy, ropień okołomigdałkowy i inne,
    - b) ropowica przestrzeni przygardłowej,
    - c) ropowica dna jamy ustnej,
    - d) ropień tylnogardłowy,
    - e) zapalenie jamy ustnej (stomatitis);

- 3) Ciała obce jamy ustnej, gardła i przełyku:
- a) rodzaje ciał obcych:
    - organiczne i nieorganiczne,
    - ze względu na możliwość obrazowania RTG (cieniujące, niecieniujące),
  - b) niebezpieczeństwa związane z zaleganiem ciała obcego: perforacja, krwawienie, aspiracja do dróg oddechowych, oparzenie, owrzodzenie i niedrożność przełyku,
  - c) powikłania: zapalenie śródpiersia, przetoki i ropnie;
- 4) Oparzenia:
- a) rodzaje oparzeń:
    - termiczne,
    - chemiczne (wywołane kwasami, wywołane zasadami),
  - b) oparzenia jamy ustnej i gardła:
    - ocena stanu dróg oddechowych i pokarmowych,
    - badania endoskopowe,
    - leczenie farmakologiczne,
    - miejscowe leczenie oparzeń jamy ustnej i gardła,
  - c) oparzenia przełyku – postępowanie:
    - ustabilizowanie stanu pacjenta,
    - ocena oparzenia wg skali Zargara,
    - leczenie farmakologiczne,
    - powikłania wczesne: krwawienie z przełyku, perforacja przełyku, zapalenie śródpiersia, zachłystowe zapalenie płuc
      - ✓ sposoby zapobiegania: leczenie farmakologiczne, odstawienie żywienia doustnego (wybór najkorzystniejszej formy żywienia);
    - powikłania późne: zwichnięcie przełyku, niedrożność, przełyk Barreta, uchyłki, zaburzenia motoryki i zaburzenia połykania, rak przełyku,
      - ✓ leczenie powikłań późnych: stała kontrola (badania endoskopowe i kontrastowe), leczenie farmakologiczne, postępowanie dietetyczne, poszerzanie przełyku (endoskopowe i chirurgiczne);
  - d) żywienie dziecka w zależności od stopnia rozległości urazu:
    - żywienie dojelitowe (doustnie, przez zgłębnik, przez przetoki odżywcze: gastrostomię, jejunostomię),
    - żywienie pozajelitowe;
- 5) Choroby ślinianek:
- a) ostre i przewlekłe zapalenie ślinianek,
  - b) wirusowe zapalenie ślinianek,
  - c) kamica ślinianek;
- 6) Przerost układu chłonnego gardła:
- a) wskazania do zabiegu operacyjnego (podejrzenie zmian nowotworowych migdałka, zespół bezdechów sennych, przebyte ropnie okołomigdałkowe, nawracające i przewlekłe zapalenia migdałków, zaburzenia połykania spowodowane rozrostem migdałków, nawracające infekcje górnych dróg oddechowych, nieżyty nosa, zatok oraz zapalenia ucha środkowego, zapalenia węzłów chłonnych szyi spowodowane przewlekłym zakażeniem migdałków);
  - b) powikłania po zabiegu operacyjnym:
    - niewydolność oddechowa;
    - krwawienie;
    - kręcz szyi;
    - przejściowe zaburzenia połykania;
- 7) Choroby przełyku:
- a) choroba refluksowa przełyku:

- dieta i zmiana trybu życia,
  - leczenie farmakologiczne,
  - leczenie endoskopowe,
  - powikłania (przełyk Barreta, zmiany nowotworowe),
- b) inne choroby przełyku (achalazja, polipy przełyku, uchyłki przełyku);
- 8) Choroby nowotworowe jamy ustnej gardła i przełyku:
- a) zapobieganie zachorowaniom,
  - b) wczesne wykrycie i leczenie nowotworów.

4. Opieka pielęgniarska w chorobach jamy ustnej, gardła i przełyku w okresie okołoperacyjnym 3h

- 1) Przygotowanie dziecka do badań specjalistycznych i zabiegów diagnostycznych, w tym endoskopowych;
- 2) Przygotowanie pacjenta do zabiegu operacyjnego;
- 3) Opieka nad dzieckiem we wczesnym okresie pooperacyjnym:
  - a) monitorowanie parametrów stanu ogólnego,
  - b) obserwacja pacjenta w kierunku wystąpienia powikłań (niewydolności oddechowej, krwawień i innych),
  - c) stosowanie tlenoterapii,
  - d) prowadzenie nawodnienia i bilansu płynów,
  - e) postępowanie przeciwbólowe,
  - f) postępowanie w przypadku wymiotów,
  - g) postępowanie dietetyczne.

5. Pielęgnowanie dziecka leczonego zachowawczo w chorobach jamy ustnej, gardła i przełyku 3h

- 1) Rozpoznanie problemów pielęgnacyjnych i planowanie opieki;
- 2) Leczenie farmakologiczne;
- 3) Zapobieganie powikłaniom i nawrotom choroby;
- 4) Miejscowe leczenie schorzeń jamy ustnej, gardła i ślinianek:
  - a) aplikacja leków stosowanych do płukania, pędzlowania i znieczulenia,
  - b) stosowanie okładów (zimnych i ciepłych),
  - c) higiena jamy ustnej;
- 5) Postępowanie dietetyczne;
- 6) Edukacja dziecka i rodziców w zakresie działań prozdrowotnych:
  - a) zapobieganie urazom mechanicznym i chemicznym górnego odcinka przewodu pokarmowego,
  - b) zapobieganie aspiracji i połknięciu ciał obcych,
  - c) ochrona przed infekcjami i wzmacnianie odporności dziecka.

Kwalifikacje kadry dydaktycznej

Wykładowcami, opiekunami stażu mogą być osoby mające nie mniej niż pięcioletni staż zawodowy w przedmiotowym zakresie i aktualnie udzielające świadczeń zdrowotnych będących przedmiotem kształcenia oraz spełniają, co najmniej jeden z warunków:

1. Posiadają tytuł zawodowy magistra pielęgniarstwa.
2. Posiadają tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa pediatrycznego.
3. Posiadają specjalizację lekarską w dziedzinie otolaryngologii dziecięcej, otolaryngologii, audiologii i foniatrii.
4. Posiadają ukończone studia wyższe na kierunku mającym zastosowanie w ochronie zdrowia lub inne merytoryczne kwalifikacje niezbędne do realizacji wybranych zagadnień tj. dietetyk.

Wskazówki metodyczne

Czas realizacji: 12 godzin dydaktycznych

Metody/formy zajęć:	wykład, dyskusja dydaktyczna, prezentacja multimedialna, ćwiczenia, pokaz z instruktążem,
Środki dydaktyczne:	rzutnik multimedialny, sprzęt do odtwarzania nośników elektronicznych, algorytmy/standardy/procedury medyczne

MODUŁ IV PIEŁĘGNOWANIE DZIECKA W OSTRYCH I PRZEWLEKŁYCH SCHORZENIACH KRTANI I DOLNYCH DRÓG ODDECHOWYCH

Cel modułu

Piełęgniarka sprawuje opiekę nad dzieckiem z ostrymi i przewlekłymi chorobami krtani i dolnego odcinka dróg oddechowych oraz edukuje rodziców/opiekunów w zakresie piełęgowania dziecka w warunkach domowych.

Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania piełęgniarka powinna:

- 1) omówić anatomię krtani i dolnego odcinka dróg oddechowych,
- 2) omówić etiopatogenezę ostrych i przewlekłych schorzeń krtani i dolnych dróg oddechowych,
- 3) przeprowadzić wywiad chorobowy i ustalić diagnozę piełęgniarską, rozpoznać problemy piełęgnowane dziecka ze schorzeniami krtani i dolnych dróg oddechowych; ustalić plan opieki, realizować zaplanowane działania oraz oceniać uzyskane wyniki,
- 4) przygotować dziecko do badań endoskopowych i sprawować opiekę piełęgnową w trakcie i po badaniu,
- 5) prowadzić obserwację dziecka z zaburzeniami oddechowymi charakterystycznymi dla schorzeń krtani i dolnego odcinka dróg oddechowych oraz ocenić charakter i nasilenie poszczególnych dysfunkcji i dostosować do nich działania piełęgnowane,
- 6) przygotować stanowisko do piełęgnowania dziecka z zaburzeniami oddechowymi,
- 7) monitorować parametry życiowe charakteryzujące wydolność układu oddechowego,
- 8) rozpoznać stan nagłego zagrożenia zdrowotnego u dziecka (objawy ostrej niewydolności oddechowej) oraz podjąć działania resuscytacyjne,
- 9) przygotować dziecko do zabiegu operacyjnego w znieczuleniu ogólnym, uwzględniając przygotowanie: psychiczne, fizyczne i farmakologiczne: w trybie pilnym i w trybie planowym,
- 10) sprawować opiekę po zabiegach w obrębie krtani i dolnego odcinka dróg oddechowych wykonywanych w znieczuleniu ogólnym,
- 11) rozpoznawać powikłania okresu pooperacyjnego oraz rozwiązywać występujące problemy,
- 12) ocenić charakter i nasilenie duszności oraz zapewnić dziecku właściwą opiekę piełęgnową,
- 13) ocenić charakter i nasilenie kaszlu oraz monitorować funkcję odkrztuszania wydzieliny z dróg oddechowych,
- 14) utrzymać drożność dróg oddechowych,
- 15) prowadzić rehabilitację oddechową,
- 16) omówić zasady stosowania terapii wziewnej i wykonywać zabieg nebulizacji oraz inhalacji,
- 17) prowadzić tlenoterapię, w tym monitorować stan pacjenta i rozwiązywać problemy występujące w trakcie tlenoterapii,

- 18) pielęgnować dziecko z rurką tracheotomijną, wykonać toaletę rurki tracheotomijnej
- 19) wymienić rurkę tracheotomijną,
- 20) przygotować dziecko do dekaniulacji i zapewnić opiekę pielęgniarską po dekaniulacji
- 21) prowadzić edukację dziecka i jego rodziców/opiekunów w zakresie pielęgnowania i samoopieki w przewlekłych schorzeniach dróg oddechowych,
- 22) prowadzić edukację dziecka z tracheostomią oraz jego rodziców/opiekunów w zakresie sprawowania opieki w warunkach domowych,
- 23) prowadzić edukację rodziców/opiekunów w zakresie zapobiegania u dzieci aspiracji ciał obcych do dolnych dróg oddechowych.

Treści nauczania

- 1. Budowa i fizjologia krtani i dolnego odcinka dróg oddechowych** **0,5h**
- 2. Diagnostyka** **0,5h**
  - 1) Badania obrazowe (RTG, TK, MRI);
  - 2) Badania endoskopowe (direktoskopia, bronchoskopia, fiberoskopia);
  - 3) Badania laboratoryjne.
- 3. Charakterystyka ostrych i przewlekłych chorób krtani i dolnego odcinka dróg oddechowych (etiologia, patofizjologia, objawy, leczenie)** **2h**
  - 1) Choroby infekcyjne krtani, tchawicy, oskrzeli;
  - 2) Urazy krtani, tchawicy;
  - 3) Choroby wrodzone krtani (naczyniaki krtani, pletwa krtaniowa), tchawicy, oskrzeli;
  - 4) Choroby nabyte krtani i dolnych dróg oddechowych);
  - 5) Ciała obce krtani, tchawicy, oskrzeli;
  - 6) Nowotwory krtani i dolnych dróg oddechowych (brodawczaki).
- 4. Opieka pielęgniarska nad pacjentem z chorobami krtani i dolnego odcinka dróg oddechowych leczonym operacyjnie** **3h**
  - 1) Przygotowanie pacjenta: psychiczne, fizyczne, farmakologiczne;
  - 2) Zabezpieczenie funkcji oddechowych poprzez prawidłowe ułożenie pacjenta;
  - 3) Monitorowanie parametrów życiowych pacjenta (bezprzyrządowe i przyrządowe),
  - 4) Powikłania okresu pooperacyjnego:
    - a) wczesne: obrzęk krtani, skurcz oskrzeli, duszność, niewydolność oddechowa , krwawienie z dróg oddechowych, zaburzenia rytmu serca,
    - b) późne: chrypka, afonia, uporczywy kaszel, zaburzenia połykania, zakażenie rany pooperacyjnej;
  - 5) Rozpoznawanie i minimalizowanie występujących dysfunkcji oddechowych (duszność, stridor, bladość, zasinienie powłok skórnych, chrypka, kaszel - suchy, napadowy; pokasływanie, ból gardła, ślinotok, nadmierne odkrztuszanie wydzieliny z dróg oddechowych) – postępowanie:
    - a) monitorowanie stanu pacjenta,
    - b) ułożenie w pozycji optymalnej dla utrzymania drożności dróg oddechowych,
    - c) odsysanie,
    - d) prowadzenie tlenoterapii,
    - e) postępowanie farmakologiczne;
  - 6) Utrzymanie drożności dróg oddechowych (odessanie wydzieliny z drzewa oskrzelowego, utrzymanie drożności rurki tracheostomijnej, oklepywanie, optymalna pozycja ułożeniowa);
  - 7) Zasady postępowania w ostrej niewydolności oddechowej:
    - a) udrożnienie dróg oddechowych: odgięcie głowy, uniesienie żuchwy,

- założenie rurki ustno-gardłowej, odsysanie zalegającej wydzieliny,
  - b) ułożenie chorego w pozycji bezpiecznej, zabezpieczenie przed niedrożnością dróg oddechowych oraz aspiracją treści żołądkowej do płuc,
  - c) prowadzenie wentylacji oddechowej,
  - d) prowadzenie tlenoterapii,
  - e) założenie dostępu naczyniowego, podawanie leków,
  - f) pośredni masaż serca;
- 8) Prowadzenie rehabilitacji oddechowej (oklepywanie, drenaż ułożeniowy, ćwiczenia oddechowe);
- 9) Wskazania do tlenoterapii – objawy niewydolności oddechowej;
- 10) Wskazania do inhalacji, nebulizacji (obrzęk krtani; obturacja oskrzeli);
- 11) Leczenie farmakologiczne.

5. Pielęgnacja dziecka w chorobach krtani, tchawicy, oskrzeli leczonych zachowawczo 4h

- 1) Najczęstsze interwencje pielęgniarskie w zaburzeniach oddechowych:
- a) duszność: duszność wdechowa, duszność wdechowo-wydechowa – postępowanie pielęgniarskie:
    - ocena charakteru i nasilenia duszności i eliminacja czynników/sytuacji wywołujących ją,
    - pomoc w codziennej aktywności (odżywianie, czynności higieniczne, wydalanie, ruch),
    - dobór najkorzystniejszej dla pacjenta pozycji ciała,
    - zapewnienie prawidłowego mikroklimatu w sali,
    - utrzymanie drożności dróg oddechowych,
    - ćwiczenia oddechowe (czynne, bierne),
    - wykonanie zabiegu tlenoterapii,
    - udział w leczeniu farmakologicznym (podawanie leków drogą dożylną, doustną, wziewną),
    - edukacja pacjenta/opiekuna w podawaniu leków drogą wziewną przy użyciu inhalatorów, nebulizatorów;
  - b) kaszel: suchy, wilgotny, napadowy pochodzenia psychogennego – postępowanie pielęgniarskie:
    - ocena charakteru i nasilenia kaszlu,
    - zapewnienie prawidłowego mikroklimatu w sali chorego (powietrze czyste, bogate w tlen, wilgotność 60-70 %, temp. 16-20°C),
    - monitorowanie funkcji odkrztuszania wydzieliny z dróg oddechowych (nawodnienie, prowadzenie ćwiczeń oddechowych, układanie chorego w pozycjach drenażowych, oklepywanie klatki piersiowej, podawanie pacjentowi leków przeciwkaszlowych, wykrztuśnych, wykonywanie inhalacji, nebulizacji, przestrzeganie zasad higieny podczas kaszlu i odkrztuszania);
- 2) Przygotowanie pacjenta i asystowanie w badaniach diagnostycznych;
- 3) Przygotowanie stanowiska do pielęgnacji pacjenta z zaburzeniami w obrębie dróg oddechowych (łóżko z regulacją ułożenia, przygotowanie sprzętu do odsysania – ssak, cewniki, przygotowanie sprzętu do tlenoterapii, zapewnienie prawidłowego mikroklimatu na sali: temp. 16-20°C, wilgotność 60-70%, zabezpieczenie zestawu do resuscytacji) oraz zapewnienie wzmożonej indywidualnej opieki pielęgniarskiej;
- 4) Prowadzenie tlenoterapii:
- a) ocena stanu chorego – wskazania do podania tlenu,
  - b) przygotowanie sprzętu i bezpieczne warunki do podawania tlenu,
  - c) przygotowanie chorego,
  - d) techniki podawania tlenu (wasy tlenowe, maska) kontrola szczelności

- przylegania maski twarzowej,
- e) monitorowanie parametrów życiowych pacjenta (tętno, RR, SpO₂, obserwacja zabarwienia powłok skórnych),
  - f) trudności/powikłania w trakcie zabiegu:
    - nadmierne natlenienie (ból za mostkiem, zaburzenia charakteru oddechu),
    - przedostanie się tlenu do zatok obocznych nosa (obrzęk zatok, ból głowy),
    - przedostanie się tlenu do żołądka (wzdęcia brzucha i trudności w oddychaniu);
- 5) Prowadzenie nebulizacji i inhalacji:
- a) przygotowanie pacjenta,
  - b) techniki wykonania zabiegu u niemowlęcia i dziecka starszego,
  - c) obserwacja pacjenta w trakcie zabiegu,
  - d) trudności/powikłania w trakcie nebulizacji i inhalacji:
    - niepokój chorego, płytkie, nieregularne oddechy,
    - skurcz oskrzeli wywołany działaniem zimnych gazów o wysokim ciśnieniu na drogi oddechowe,
    - objawy ogólnoustrojowe wynikające z niepożądanego działania podanego leku (ostra duszność, niemierność serca, niepokój, zawroty głowy, zaburzenie widzenia),
    - objawy miejscowe spowodowane niepożądanym działaniem leków z grupy glikokortykosteroidów (grzybica błony śluzowej jamy ustnej i gardła, chrypka, dysfonia),
    - zakażenia układu oddechowego;
- 6) Edukacja pacjenta/opiekuna w zakresie samodzielnego wykonania zabiegów nebulizacji i inhalacji;
- 7) Edukacja pacjenta/opiekuna w zakresie rehabilitacji oddechowej (ćwiczenia oddechowe, drenaż ułożeniowy, masaż leczniczy).
- 6. Pielęgnacja pacjenta z wytworzoną sztuczną drogą oddechową (tracheostomia) 2h**
- 1) Definicja, wskazania do tracheotomii;
  - 2) Toaleta rurki tracheotomijnej, zapobieganie powstawaniu odleżyn;
  - 3) Wymiana rurki tracheotomijnej;
  - 4) Edukacja pacjenta/opiekuna – wskazówki pielęgnacyjne w zakresie opieki nad dzieckiem z rurką tracheotomijną;
    - a) utrzymanie drożności rurki tracheotomijnej,
    - b) prawidłowa technika odsysania z zastosowaniem cewników o odpowiednim rozmiarze,
    - c) pielęgnacja stomii,
    - d) wymiana rurki tracheotomijnej,
    - e) postępowanie w przypadku wypadnięcia rurki tracheotomijnej;
  - 5) Przygotowanie pacjenta do dekaniulacji (ćwiczenia z zamkniętą rurką, przygotowanie psychiczne pacjenta/opiekunów, obserwacja pacjenta, zapewnienie bezpieczeństwa),
  - 6) Opieka pielęgniarska po dekaniulacji:
    - a) monitorowanie parametrów życiowych pacjenta (bezprzynadkowe i przynadkowe),
    - b) rehabilitacja oddechowa (prowokowanie do odkrztuszania, oklepywanie, nawodnienie),
    - c) pielęgnacja przetoki skórno-tchawiczej.

Kwalifikacje kadry dydaktycznej

Wykładowcami, opiekunami stażu mogą być osoby mające nie mniej niż pięcioletni staż zawodowy w przedmiotowym zakresie i aktualnie udzielające świadczeń zdrowotnych będących przedmiotem kształcenia oraz spełniają, co najmniej jeden z warunków:

1. Posiadają tytuł zawodowy magistra pielęgniarstwa.
2. Posiadają tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa pediatrycznego.
3. Posiadają specjalizację lekarską w dziedzinie otolaryngologii dziecięcej, otolaryngologii, audiologii i foniatrii.
4. Posiadają ukończone studia wyższe na kierunku mającym zastosowanie w ochronie zdrowia lub inne merytoryczne kwalifikacje niezbędne do realizacji wybranych zagadnień tj. magister rehabilitacji, magister fizjoterapii.

Wskazówki metodyczne

Czas realizacji: 12 godzin dydaktycznych

Metody/formy zajęć: wykład, dyskusja dydaktyczna, prezentacja multimedialna, ćwiczenia, pokaz z instruktazem,

Środki dydaktyczne: rzutnik multimedialny, sprzęt do odtwarzania nośników elektronicznych, algorytmy/standardy/procedury medyczne

MODUŁ V PIEŁĘGNOWANIE DZIECKA W SCHORZENIACH SZYI

Cel modułu

Piełęgniarka sprawuje opiekę nad dzieckiem z chorobami szyi, w tym węzłów chłonnych szyjnych.

Wykaz umiejętności wynikowych

W wyniku realizacji treści nauczania piełęgniarka powinna:

- 1) omówić topografię węzłów chłonnych,
- 2) wykonać badanie fizykalne szyi w zakresie oceny węzłów chłonnych,
- 3) zebrać wywiad dotyczący kontaktu z osobami chorymi na choroby zakaźne oraz kontaktu ze zwierzętami,
- 4) omówić etiopatogenezę schorzeń szyi:
  - a) węzłów chłonnych,
  - b) wad wrodzonych,
  - c) zmian zapalnych, w tym ropni,
- 5) ocenić dynamikę rozwoju choroby,
- 6) przygotować dziecko do badań diagnostycznych, w tym radiologicznych oraz zapewnić opiekę w trakcie i po badaniu,
- 7) określić problemy pielęgnacyjne dziecka leczonego zachowawczo,
- 8) sprawować opiekę pielęgnarską w oparciu o ustalone cele i plan opieki, ustalić zalecenia pielęgnacyjne dla dziecka i opiekuna,
- 9) przygotować dziecko do zabiegów operacyjnych na szyi i węzłach chłonnych i sprawować opiekę okołoperacyjną,
- 10) wykonać opatrunek na ranie pooperacyjnej,
- 11) wykonać zabiegi przeciwzapalne.

Treści nauczania

1. Topografia węzłów chłonnych szyi

0,5h

2. Diagnostyka chorób szyi

0,5h

- 1) Badanie fizykalne szyi w zakresie oceny węzłów chłonnych;
- 2) Badania radiologiczne, w tym badanie USG;
- 3) Biopsja;

4) Diagnostyka różnicowa patologicznych zmian węzłów chłonnych.

3. Charakterystyka ostrych stanów zapalnych oraz chorób wrodzonych w obrębie szyi (etiologia, patofizjologia, objawy, leczenie) 2h

- 1) Powiększone węzły chłonne;
- 2) Guzy zapalne (promienica), ropnie szyi i węzłów chłonnych;
- 3) Zapalenie tkanek miękkich szyi;
- 4) Wrodzone anomalie rozwojowe w obrębie szyi (torbiele, przetoki boczne i środkowe);
- 5) Nowotwory.

4. Opieka pielęgniarska nad dzieckiem przed i po zabiegach operacyjnych w obrębie szyi 2h

- 1) Wskazania i przygotowanie do zabiegów (psychiczne, fizyczne, farmakologiczne);
- 2) Opieka pooperacyjna:
  - a) monitorowanie stanu ogólnego,
  - b) obserwacja rany pooperacyjnej: zmiana opatrunku na ranie, usunięcie szwów;
- 3) Leczenie farmakologiczne;
- 4) Monitorowanie stanu odżywienia:
  - a) prowadzenie bilansu płynów,
  - b) dobór diety uwzględniającej zapotrzebowanie kaloryczne oraz stan pacjenta.

5. Pielęgnowanie dziecka ze schorzeniami szyi leczonego zachowawczo 1h

- 1) Obserwacja stanu miejscowego i ogólnego;
- 2) Leczenie farmakologiczne;
- 3) Wykonywanie opatrunków;
- 4) Wykonywanie zabiegów przeciwzapalnych (okład/kompres rozgrzewający; okład/kompres chłodzący; okład/kompres wysychający) – cel, wskazania, przeciwwskazania.

Kwalifikacje kadry dydaktycznej

Wykładowcami, opiekunami stażu mogą być osoby mające nie mniej niż pięcioletni staż zawodowy w przedmiotowym zakresie i aktualnie udzielające świadczeń zdrowotnych będących przedmiotem kształcenia oraz spełniają, co najmniej jeden z warunków:

1. Posiadają tytuł zawodowy magistra pielęgniarstwa.
2. Posiadają tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa pediatrycznego.
3. Posiadają specjalizację lekarską w dziedzinie otolaryngologii dziecięcej, otolaryngologii, audiologii i foniatrii, radiologii.

Wskazówki metodyczne

Czas realizacji: 6 godzin dydaktycznych
Metody/formy zajęć: wykład, dyskusja dydaktyczna, prezentacja multimedialna, ćwiczenia, pokaz z instruktazem,
Środki dydaktyczne: rzutnik multimedialny, sprzęt do odtwarzania nośników elektronicznych, algorytmy/standardy/procedury medyczne

ZALECANA LITERATURA

1. Janczewski G. (red.): Otorynolaryngologia praktyczna: podręcznik dla studentów i lekarzy, Via Medica, Gdańsk 2005
2. Becker W., Naumann H. H., Pfaltz C.R.: Choroby uszu nosa i gardła, Bel Corp, Warszawa 1999
3. Naumann H. H.: Diagnostyka różnicowa w otorynolaryngologii, PZWL, Warszawa 1996
4. Śliwińska-Kowalska M. (red.): Audiologia kliniczna, Mediton, Łódź 2005
5. Zakrzewski A. (red.): Otorynolaryngologia kliniczna, PZWL, Warszawa 1981
6. Krzeski A., Janczewski G.: Choroby nosa i zatok przynosowych, Urban & Partner, Wrocław 2003
7. Chmielik M. (red): Schorzenia otolaryngologiczne u dzieci, Oficyna Wydawnicza Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, Warszawa 2008

